

Studiu de caz privind aplicarea IFRS 16 „Leasing” la entități din industria farmaceutică

Miriam Miruna Ioan

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Facultatea: Contabilitate și Informatică de Gestiune

Coordonator: Conf. univ. dr. Bunea Ștefan

Rezumat: *Obiectivul cercetării este acela de a identifica practicile companiilor din industria farmaceutică privind aplicarea IFRS 16 Leasing. În această industrie sunt frecvente închirierile de active, fie ele terenuri, construcții sau echipamente. Demersul nostru vizează investigarea efectelor asupra raportării financiare pe care le au contractele încheiate de companii în calitate de locatar. Am selectat două entități din această industrie: Zentiva și Ropharma. Prin acest studiu de caz am urmărit să răspundem următoarelor două întrebări de cercetare: Q1: Care este impactul finanțării prin leasing asupra poziției financiare, performanței financiare și fluxurilor de numerar ale entităților analizate? și Q2: Cât de transparent se conformează entitățile analizate la cerințele de prezentări de informații prevăzute de IFRS 16? Rezultatele analizelor confirmă faptul că, la aplicarea pentru prima dată a IFRS 16 impactul asupra activelor pe termen lung și a datoriilor financiare a fost mai mult decât semnificativ. Ulterior, efectele au fost mai reduse, deși leasingul rămâne o componentă importantă de finanțare a companiilor analizate, oferind o flexibilitate operațională pe care alte forme de finanțare nu le asigură. Deși nu există opinie cu rezerve a auditorului sau recomandări legate de activele și datoriile de leasing, în urma calculării indicelui de divulgare am putut identifica o serie de informații pe care entitățile evită să le prezinte sau să le explice, precum: evaluarea ulterioară a datoriei de leasing, prezentarea structurii plăților de leasing și a informațiilor despre ratele de actualizare utilizate și a factorilor care afectează costul finanțării, informațiile despre evaluarea ulterioară a drepturilor de utilizare a activelor etc. Totuși, în ciuda acestor deficiențe, entitățile se conformează foarte bine la cerințele IFRS 16 Leasing și prezintă informația clar, coerent și inteligibil pentru un utilizator care are un nivel rezonabil de educație financiară. Limitele cercetării constau în restrângerea investigației la doar două companii, ceea ce face imposibilă generalizarea rezultatelor la nivelul întregii industrii, limitarea calculului impactului standardului la anumite momente în timp pe baza unor rate de structură, fără a testa corelații între componentele leasingului și indicatorii de performanță ai companiei.*

Cuvinte-cheie: *capitalizarea leasingului operațional, costul implementării IFRS 16, rata de actualizare, locatar, efecte IFRS 16, grad de îndatorare pe termen lung*

Introducere

În 2001 IASB a adoptat IAS 17 „Contracte de leasing”, standard emis inițial în 1997. Din 2001 până în 2004, IAS 17 a fost revizuit de mai multe ori până în ianuarie 2016 când IASB a emis IFRS 16 (Zhijun, 2023). Teoria pe care se fundamenta contabilitatea contractelor de leasing în vechiul standard era teoria transferului de riscuri și beneficii, teorie bazată pe definiția conceptului de activ din Cadrul Contabil Conceptual.

Un activ era definit ca o resursă economică controlată de către o entitate, conceptul de control fiind explicat prin transferul de riscuri și beneficii. Conform IAS 17 contractele de leasing erau clasificate în două categorii: leasing financiar (care transfera locatarului toate sau aproape toate riscurile și beneficiile aferente proprietății bunului) și leasing operațional (orice alt contract de leasing care nu avea caracteristicile leasingului financiar). Consecința acestor

diferențe este că, în cadrul unui contract de leasing operațional vor exista ieșiri de resurse economice aferente unei datorii care nu este recunoscută în bilanțul entității, și care la rândul ei nu are în contrapartidă un activ care să justifice respectivele ieșiri de resurse. De cerințele contractului operațional pot profita, în mod abuziv, managerii prin nespecificarea în detaliu a sumelor de plătit în note sau prin încheierea unui contract pe termen scurt, fără a specifica intenția reînnoirii, deși doresc să utilizeze bunul pe termen lung. Toate aceste tactici sunt utilizate pentru a ascunde datorii, respectiv cheltuieli, care, dacă ar fi recunoscute, ar diminua profitul companiei.

Deși aceste situații puteau fi combătute prin utilizarea auditului extern, trebuie specificat faptul că nu toate entitățile au această obligativitate (este cazul entităților care nu sunt listate la bursă, care nu aplică IFRS). Chiar și în cazul entităților care aplică IFRS au fost identificate situații în care bunul dat în leasing fie nu a fost recunoscut de niciuna din părți, fie a fost recunoscut atât de locatar, cât și de locator. Aceste situații au fost evidente ale aplicării arbitrare și uneori cu intenție a criteriilor de recunoaștere a acestor contracte (Bunea, 2017).

A fost nevoie de o revizuire a vechiului standard, deoarece acesta era utilizat de către manageri pentru a induce în eroare utilizatorii prin ascunderea unor active și/sau datorii. Multe entități își realizează modelele de afaceri mai degrabă cu bunuri luate cu chirie decât cu bunuri deținute în proprietate. În astfel de situații, activele și datoriile aferente contractelor de închiriere pot ajunge să reprezinte o parte semnificativă, dacă nu chiar cea mai mare parte din activele și datoriile entității. S-a dovedit în timp că, a nu le recunoaște în bilanț este o gravă eroare. Vechiul standard IAS 17 miza pe asigurarea transparenței prin includerea detaliilor referitoare la activele și datoriile de leasing operațional în notele la situațiile financiare. În timp, practica a demonstrat că entitățile se eschivează în a prezenta aceste informații întocmai cum solicită standardul de raportare financiară. Se creează premisele ascunderii de informații relevante și gestiunii cu intenție a indicatorilor de performanță ai entității. Toate aceste aspecte au fost descoperite prin analizarea unor spețe apărute în practică și au condus la necesitatea abrogării vechiului standard și emiterii unui nou standard, care să nu mai permită ascunderea informațiilor relevante referitoare la activele și datoriile entității. Astfel, IFRS 16 nu va mai face diferența între leasingul financiar și leasingul operațional, la locatar, existând doar noțiunea de leasing și necesitând recunoașterea unui drept de utilizare a activului. Pentru locator, noua prevedere nu a făcut modificări, rămânând să se aplice în continuare teoria transferului de riscuri și beneficii (Săcărin, 2016).

Obiectivul cercetării este de a identifica efectele aplicării IFRS 16 asupra situațiilor financiare ale entităților listate la bursă, în calitatea lor de locatar. Am dezvoltat un studiu de caz care vizează două companii din industria farmaceutică. Am urmărit, de asemenea, să determinăm în ce măsura acestea se conformează cerințelor standardului IFRS 16. Nu am investigat entitățile din calitatea lor de locator deoarece (1) standardul IFRS 16 nu aduce modificări în reprezentarea contractelor de închiriere în cazul locatorilor și (2) analizând rapoartele companiilor, am concluzionat că acestea nu au calitatea de locator, existând, doar în cazul uneia dintre entități, clauze contractuale privind o eventuală subînchiriere a contractelor de leasing. Astfel, acest aspect particular al leasingului nu a fost urmărit.

Lucrarea este structurată, în continuare, astfel: în secțiunea a doua am prezentat o recenzie a literaturii de specialitate, în secțiunea a treia este clarificată metodologia utilizată, în secțiunea a patra sunt prezentate rezultatele și discuțiile, iar în final sunt prezentate concluziile.

1. Recenzia literaturii de specialitate

În cadrul vechiului standard se aplica teoria transferului de riscuri și beneficii, dar nu era clarificat procentul de riscuri și beneficii economice care ar trebui să fie transferate către o entitate pentru ca aceasta să dețină controlul asupra resursei și să o recunoască în bilanț.

Imposibilitatea de a delimita explicit criterii pe baza cărora să se împartă riscurile foarte diverse între locator și locatar, pentru a decide la care entitate se află cele mai semnificative riscuri, conducea la interpretări subiective (Bunea, 2017). Leasingul financiar era considerat o operațiune de finanțare, având incidență atât asupra bilanțului, cât și asupra contului de profit și pierdere. Leasingul operațional era considerat o operațiune de exploatare, având incidență doar asupra contului de profit și pierdere. Acesta era preferat în sectoarele în care activele închiriate au o valoare financiară ridicată (Veverková, 2019).

Această distincție permitea managerilor companiilor să încadreze contractele de leasing într-o categorie sau alta, în funcție de modul în care această încadrare afecta performanțele dorite. Înainte de schimbarea paradigmei legată de reprezentarea contractelor de leasing, s-au identificat în literatură contestări ale acestei teorii, care susțineau faptul că plata chiriei nu se face pentru bunul luat cu chirie, ci pentru dreptul legal de a utiliza bunul pe durata contractului (Karwowski, 2018) și că există standarde care permit recunoașterea dreptului legal drept activ în bilanțul societății (Morales et al, 2017).

Standardul IFRS 16 a fost rezultatul acordului bilateral dintre Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB) și Consiliul pentru Standarde Contabile Financiare (FASB) (Alabood et al., 2019) și a eliminat distincția dintre contractele de leasing financiar și leasing operațional prin obligarea societăților să recunoască în situația poziției financiare (bilanț) activele și datoriile privind un contract de leasing. Astfel, s-a trecut de la absența completă a activelor și datoriilor din bilanț (în cazul leasingului operațional), la contabilizarea acestora prin intermediul recunoașterii „dreptului de utilizare”, care este definit ca fiind controlul unui activ identificat (Alabood et al., 2019). Scopul final al acestei schimbări este creșterea transparenței și îmbunătățirea informațiilor din rapoartele financiare, astfel încât investitorii și alți utilizatori să poată lua decizii raționale (Zwang, 2020).

Totuși, recunoașterea în bilanț a unor contracte clasificate anterior drept leasing operațional va conduce la o schimbare a sumelor prezentate în situațiile financiare, ceea ce va conduce automat la modificarea indicatorilor financiari determinați pe baza acestora. Astfel, indicatori-cheie, precum rata lichidității, solvabilitatea generală sau îndatorarea generală vor scădea, în timp ce indicatorii de rentabilitate EBITDA și EBIT vor crește (Săcărin, 2016). De exemplu, înainte de adoptare, utilizatorii situațiilor financiare nu trebuiau să-și facă griji cu privire la lichiditatea companiei, dar după adoptare, situațiile financiare pot prezenta o poziție de lichiditate foarte slabă, care poate determina utilizatorii să se îngrijoreze cu privire la capacitatea societății de a-și continua activitatea (Belesis et al., 2021). În plus, efectuarea primei recunoașteri, va aduce costuri suplimentare pentru entitate, fapt care va afecta toate părțile interesate, interne și externe.

Impactul va fi diferit în funcție de sectorul de activitate, printre cele mai afectate industrii, conform IASB, se vor afla companiile aeriene, comerțul cu amănuntul, transportul și telecomunicațiile (Bunea, 2017). Singura modalitate prin care noul standard permite recunoașterea contractelor de leasing operațional este prin implementarea a două derogări. Prima se referă la contractele pe termen scurt, cu durata mai mică de 1 an, iar a doua la contractele cu valoare mică, menționându-se ca prag suma de 5.000 dolari. Prin implementarea acestor excepții, companiile pot evita costurile legate de recunoaștere și își pot menține vechile practici (Bunea, 2017).

2. Metodologia cercetării

Pentru identificarea principalelor discuții referitoare la dimensiunea conceptuală și la cea tehnică aferente reprezentării contractelor de leasing am procedat la o cercetare calitativă bazată pe analiza de conținut a următoarelor surse de documentare:

- Articole științifice și profesionale publicate în reviste relevante naționale și internaționale;
- Prevederile standardului IFRS 16 Leasing și a bazei de concluzii aferenta acestuia;
- Prevederile standardului IAS 17 leasing și a bazei de concluzii aferentă acestuia;
- Scrisori de comentarii primite de IASB în procesul de consultare publică ocazionat de emiterea IFRS 16 Leasing
- Materialele emise de IASB privind efectele așteptate ale aplicării noilor reguli;
- Ghiduri de aplicare ale IFRS 16 Leasing emise de Big Four dar și analize ale efectelor așteptate.

Am căutat pe Google academic, cu cuvinte cheie, studii referitoare la contractele de leasing în contextul aplicării IFRS. Am avut în vedere studii din ultimii 15 ani deoarece proiectul IFRS 16 Leasing a fost unul de durată, derulându-se într-o perioadă mai mare de 10 ani. Cuvintele cheie care au returnat cele mai multe rezultate relevante au fost: „operating lease capitalisation”, „lease discounted rate”, „IAS 17”, „lessee”, „lessor”, „effects IFRS 16”, „cost of implementation IFRS 16” și „increased cost of borrowing for lessees”. Astfel, au fost selectate 21 de articole științifice care abordează următoarele teme:

Tabel 1. Articole științifice relevante pentru temele abordate

Temă abordată	Număr de articole identificate	Numărul de articole și titlurile relevante reținute pentru analiză
Dificultatea analiștilor financiari în capitalizarea contractelor de leasing	77	4: Bunea (2017); Rey et al. (2020); Fuad et al. (2022); Vrejoiu (2022)
Simularea efectelor capitalizării leasingului operațional în contextul aplicării noilor reguli prevăzute de proiectul Leasing	26	6: Begona (2018); Magli et al. (2018); Karwowski (2018); Bellandi (2019); Nadya (2019); Zwang (2020)
Analiza efectelor aplicării pentru prima dată a IFRS 16 Leasing în diferite țări/companii/industrii	38	7: Constancio (2018); Veverková (2019); Alabood et al. (2019); Belesis et al. (2021); Tumpach et al. (2021); Zhijun (2023); Rodrigues (2023)
Principalele efecte asupra rapoartelor financiare în urma implementării standardului IFRS 16	29	4: Morales et al (2017); Săcărin (2017); Constancio (2018); Baumann (2020)

Decizia privind selectarea articolelor relevante a avut în vedere anul publicației, numărul de citări și relevanța acestora pentru scopul cercetării. Am optat, în această fază a cercetării, pentru articole publicate imediat înaintea și imediat după apariția și aplicarea IFRS 16. Se observă că cele mai multe articole identificate se referă la eforturile pe care analiștii financiari trebuiau să le facă pentru a ajusta gradul de îndatorare al entităților, în contextul aplicării IAS 17, prin capitalizarea contractelor de leasing operațional. Zeci de ani au fost publicate astfel de studii, în diverse industrii și/sau regiuni geografice. În ultimii ani a existat o preocupare de determinare a impactului aplicării IFRS 16 asupra indicatorilor de performanță ai companiilor. Am identificat și surse care au autori români. Două dintre acestea au fost reținute în analizele noastre. Prima (Bunea, 2017) face o radiografie a proiectului Leasing al IASB. A doua (Săcărin, 2017) măsoară impactul capitalizării leasingului operațional asupra indicatorilor financiari la entitățile cotate la BVB. Sunt două surse apărute în contextul emiterii

noilor reguli și care conțin referințe la dezbaterile relevante din lumea științifică în legătură cu acest subiect. De asemenea, am considerat relevant studiul emis de IASB Analiza efectelor pentru contracte de leasing (doar perspectiva IASB) din anul 2013.

Această analiză a efectelor descrie costurile și beneficiile probabile ale IFRS 16. Costurile și beneficiile sunt denumite, de către Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB), în mod colectiv „efecte” și sunt obținute în urma analizei și consultării cu părțile interesate. Documentul discută efectele IFRS 16 în principal din perspectiva locatarului, deoarece la locator proiectul este în mare parte neschimbat. Totodată, am considerat utilă consultarea ghidurilor emise de Big Four deoarece dețin cea mai relevantă parte a pieței serviciilor de specialitate și dacă cineva ar fi putut face în timp util analize relevante ale comportamentelor companiilor în contextul aplicării noilor reguli atunci Big Four ar fi fost aceia. Aceste companii au făcut atât studii ex-ante, cât și ex-post, iar opiniile lor în procesul de consultare publică au cântărit foarte greu, chiar dacă au avut și puncte de vedere divergente.

După ce am clarificat dimensiunea conceptuală tehnică aferente reprezentării contractelor de leasing am recurs la un studiu de caz pentru realizarea obiectivului cercetării, fiind construit după cum reiese din Figura 1.

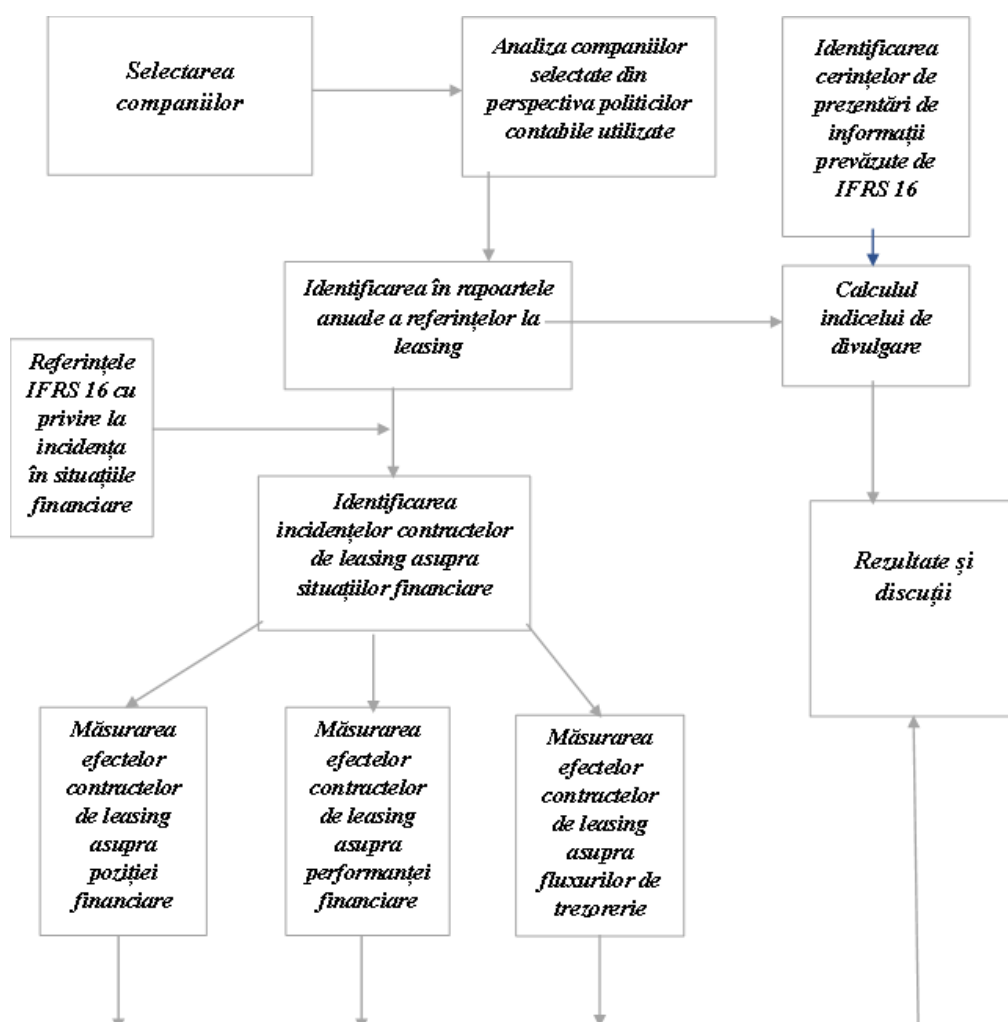

Figura 1. Schema dezvoltării studiului de caz
Sursa: prelucrare proprie

2.1. Selectarea companiilor

Am selectat două companii din industria farmaceutică: Zentiva și Ropharma. Am ales această industrie deoarece am considerat că utilizarea leasingului, ca formă de finanțare, este un avantaj în această industrie. Echipamentele specializate necesare producerii de medicamente, mentenanța și reparațiile acestora sau vehiculele utilizate pentru distribuție, constituie factori care arată utilitatea leasingului pentru menținerea flexibilității în afaceri. Companiile au fost selectate în funcție de mai multe criterii, cum ar fi:

- Numărul de referințe identificate în rapoartele anuale privind leasingul;
- Prezentarea atât în notele explicative, cât și în situațiile financiare a elementelor aferente contractelor de leasing;
- Data în care entitățile au aplicat pentru prima dată prevederile standardului IFRS 16;
- Omogenitatea politicilor contabile, etc.

Societatea Zentiva a fost înființată în 1962 ca Întreprinderea de Medicamente București ("IMB"). În 1990, Societatea a fost înființată, preluând întregul patrimoniu al fostei IMB în concordanță cu Decizia Guvernului. În noiembrie 1999, pachetul majoritar de acțiuni a fost preluat de către grupul de investitori instituționali format din Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Fundația Post - Privatizare, GED Eastern Fund, Euromerchant Balcan Fund, Black Sea Fund și Galenica North East prin intermediul companiei cipriote Venoma Holdings Limited. Zentiva a început să aplice prevederile IFRS 16 odată cu intrarea în vigoare a standardului.

Societatea Ropharma a fost înființată în anul 1991, în baza Hotărârii de Guvern nr. 15/1991 sub denumirea Iassyfarm SA, cu sediul în Iași, str. Smârdan, nr. 19, anterior funcționând sub denumirea de Oficiul Farmaceutic Iași, al cărui proprietar era Statul Român. Ulterior, în baza Hotărârii AGEA nr. 3/28.08.2007 societatea și-a schimbat denumirea din Iassyfarm SA în Ropharma SA mutându-și sediul din Iași în Brașov, str. Iuliu Maniu, nr. 55. Societatea Ropharma aplică prevederile standardului IFRS 16 din anul 2019, începând cu intrarea în vigoare a acestuia.

2.2. Analiza companiilor selectate din perspectiva politicilor contabile utilizate

Am analizat rapoartele anuale din prisma politicilor contabile utilizate de aceste companii pentru a confirma lipsa diferențelor semnificative și că politicile contabile sunt comparabile. În urma acestui demers, nu au fost sesizate diferențe care să indice că indicatorii calculați ar putea să fie afectați în ceea ce privește credibilitatea lor.

2.3. Identificarea incidențelor contractelor de leasing asupra situațiilor financiare

Pentru a identifica impactul contractelor de leasing asupra situațiilor financiare, am procedat la următoarele analize: (1) analiza impactul leasingului asupra poziției financiare, (2) analiza impactul leasingului asupra performanței financiare, (3) analiza impactului leasingului asupra fluxurilor de trezorerie și (4) analiza modului în care entitățile analizate se conformează la cerințele IFRS 16.

2.3.1. Analiza impactul leasingului asupra poziției financiare

IFRS 16 a intrat în vigoare la începutul anului 2019 și anterior acestui an companiile nu au publicat informații privind datoriile de leasing. Începând cu anul 2019, companiile au publicat informații privind datoriile de leasing, delimitate în datorii pe termen lung și datorii curente, fiind obligate de prevederile noului standard. De aceea, analizele studiului vizează perioada 2019-2023. S-a început prin examinarea impactului leasingului în gradul de îndatorare al companiilor, cu o serie de rate prezentate în Tabel 2.

Tabel 2. Impactul leasingului asupra poziției financiare

Rata	Interpretare
Datoria de leasing/Datorie totală	Impactul datoriei de leasing asupra datoriilor totale ale companiilor.
Datoria de leasing din anul analizat/Datoria de leasing din anul precedent	Dinamica datoriei de leasing de la un an la altul.
Partea de datorie curentă a leasingului/Datorii pe termen scurt	Impactul datoriei de leasing asupra datoriilor curente ale companiei.
Drepturile de utilizare ale activelor luate în leasing/Total imobilizări corporale	Pondere drepturilor de utilizare ale activelor luate în leasing în total imobilizări corporale.
Drepturile de utilizare ale activelor luate în leasing/Total active imobilizate	Pondere drepturilor de utilizare ale activelor luate în leasing în total imobilizări .
Drepturile de utilizare ale activelor luate în leasing/Total active	Pondere drepturilor de utilizare ale activelor luate în leasing în total.

2.3.2. Analiza impactului leasingului asupra performanței financiare

Pentru a afla impactul leasingului asupra performanței financiare, au fost calculate următoarele rate (Tabel 3):

Tabel 3. Impactul leasingului asupra performanței financiare

Rate	Interpretare
Costul finanțării prin leasing/Total cost al finanțării	Pondere costului finanțării prin leasing în total cost al finanțării.
Costul finanțării prin leasing/Total cheltuieli financiare	Pondere costului finanțării prin leasing în total cheltuieli financiare .
Cheltuiala cu amortizarea drepturilor de utilizare/Total cheltuieli cu amortizarea	Pondere din totalul cheltuielilor cu amortizarea a cheltuielile cu amortizarea drepturilor de utilizare a activelor în regim de leasing.
Cheltuiala cu amortizarea drepturilor de utilizare/Total cheltuieli de exploatare	Pondere cheltuielii cu amortizarea drepturilor de utilizare ale activelor în regim de leasing în totalul cheltuielilor din exploatare.
Cheltuiala cu amortizarea drepturilor de utilizare/Total cheltuieli	Pondere cheltuielii cu amortizarea drepturilor de utilizare ale activelor în regim de leasing în totalul cheltuielilor companiei.

2.3.3. Analiza impactului leasingului asupra fluxurilor de trezorerie

Pentru a determina impactul leasingului asupra fluxurilor de trezorerie și, implicit, a lichidității companiilor, au fost calculate, pe baza informațiilor din Situația fluxurilor de trezorerie, dar și a unor informații din notele la situațiile financiare, următoarele rate:

Tabel 4. Impactul leasingului asupra fluxurilor de trezorerie

Rate	Interpretare
Total dobânzi plătite pentru leasing/Total dobânzi plătite	Pondere plăților de dobânzi de leasing în total plăți de dobânzi
Total dobânzi plătite pentru leasing/Total plăți de exploatare	Pondere plăților de dobânzi de leasing în total plăți de exploatare
Total rambursări de leasing/Total plăți din finanțare	Pondere plăților din rambursări de leasing în total plăți din finanțare
Ieșirile de resurse pentru drepturile de utilizare/Total plăți din investiții	Pondere plăților necesare intrării în contractele de leasing care aduc entității respective drepturi de utilizare din total plăți din investiții

2.3.4. Analiza modului în care entitățile examinate se conformează la cerințele IFRS 16

Scopul a fost reprezentat de investigarea măsurii în care entitățile onorează obligația de a prezenta detaliat și transparent informațiile în note. Pentru a realiza această analiză am folosit o metodă bazată pe scoruri, ce au fost acordate după cum urmează:

- Scor = 1 pentru o informație care nu a fost prezentată, așa cum cere standardul;
- Scor = 2 pentru o informație care a fost prezentată cu ceva detalii, dar nu chiar așa cum cere standardul;
- Scor = 3 pentru informațiile prezentate așa cum cere standardul.

Pentru a ilustra scorurile acordate, au fost adăugate capturi de ecran cu notele explicative aferente situațiilor financiare analizate în anexele prezentei lucrări. Ulterior acordării scorurilor, a fost calculat indicele de divulgare, ca fiind Scorul realizat de entitate/Total scor posibil. În identificare acestor cerințe de prezentări de informații, am avut în vedere textul din standard, dar și un ghid elaborat de KPMG International Standards Group. Acesta este destinat să ajute entitățile să întocmească și să prezinte situații financiare în conformitate cu Standardele de Contabilitate IFRS, ilustrând un format posibil al situațiilor financiare pentru o corporație multinațională fictivă, implicată în activități comerciale generale. În urma consultării ghidului, au fost extrase următoarele cerințe de prezentare (Tabel 5):

Tabel 5. Codificare cerințe de prezentare

Cod	Explicație
001	<u>Evaluarea inițială a contractului:</u> La începutul unui contract, societatea evaluează dacă un contract este sau conține un contract de leasing. Un contract este sau conține un contract de leasing dacă acesta conferă dreptul de a controla utilizarea unui activ identificat pentru o perioadă de timp în schimbul unei contraprestații.
002	<u>Evaluarea inițială a activelor reprezentând drepturi de utilizare:</u> Grupul recunoaște un activ reprezentând un drept de utilizare și o datorie de leasing la data începerii contractului de leasing. Activul reprezentând un drept de utilizare este evaluat inițial la cost, care cuprinde valoarea inițială a datoriei de leasing, ajustată pentru orice plăți de leasing efectuate la sau înainte de data începerii, plus orice costuri directe suportate și o estimare a costurilor pentru dezafectarea activului suport sau pentru restabilirea activului suport sau a amplasamentului pe care este situat, mai puțin eventualele stimulente de leasing primite.
003	<u>Amortizarea activelor reprezentând drepturi de utilizare:</u> Activul reprezentând un drept de utilizare este amortizat ulterior prin metoda liniară din data de începere până la sfârșitul perioadei de închiriere, cu excepția cazului în care contractul de leasing transferă dreptul de proprietate asupra activului suport până la sfârșitul termenului de leasing sau costul activului reprezentând un drept de utilizare reflectă faptul că societatea va exercita o opțiune de cumpărare. În acest caz, activul reprezentând un drept de utilizare va fi amortizat pe durata de viață utilă a activului suport, care se determină pe aceeași bază precum cele ale proprietății și echipamentelor. În plus, activul reprezentând un drept de utilizare este redus periodic cu pierderi din depreciere, dacă există, și ajustate pentru anumite reevaluări ale datoriei de leasing.
004	<u>Evaluarea inițială a datoriei de leasing:</u> Datoria de leasing este evaluată inițial la valoarea actualizată a plăților de leasing care nu sunt plătite la data începerii, actualizate utilizând rata dobânzii implicită din contractul de leasing sau, dacă această rată nu poate fi determinată cu ușurință, rata de împrumut incrementală a societății.
005	<u>Determinarea ratei de împrumut:</u> Grupul își determină rata de împrumut incrementală obținând rate ale dobânzii de la diverse surse externe de finanțare și efectuează anumite ajustări pentru a reflecta termenii contractului de leasing și tipul activului închiriat.

Cod	Explicație																												
006	<u>Componentă plăți de leasing:</u> Plățile de leasing incluse în evaluarea datoriilor de leasing cuprind următoarele: • plăți fixe, inclusiv plăți fixe în substanță; • plăți de leasing variabile care depind de un indice sau de o rată, măsurate inițial folosind indicele sau rata la data începerii; • sume estimate a fi plătibile în baza unei garanții de valoare reziduală; și • prețul de exercitare a unei opțiuni de cumpărare pe care societatea este în mod rezonabil sigură că o va exercita, plăți de leasing într-o perioadă de reînnoire opțională dacă societate este în mod rezonabil sigură că va exercita opțiunea de prelungire și penalități pentru rezilierea anticipată a unui contract de leasing, cu excepția cazului în care societatea este rezonabil sigură că acesta nu se va încheia devreme.																												
007	<u>Reevaluare datorie de leasing:</u> Datoria de leasing este evaluată la costul amortizat prin metoda dobânzii efective. Este reevaluată atunci când există o modificare a plăților viitoare de leasing care rezultă dintr-o modificare a unui indice sau a unei rate, dacă există o modificare a estimării societății cu privire la suma preconizată a fi plătibilă în cadrul unei garanții a valorii reziduale, dacă societatea își modifică evaluarea privind exercitarea opțiunii de cumpărare, prelungire sau reziliere sau dacă există o plată de leasing fixă revizuită în substanță. Atunci când datoria de leasing este reevaluată în acest mod, se face o ajustare corespunzătoare a valorii contabile a activului reprezentând un drept de utilizare sau se înregistrează în contul de profit sau pierdere, dacă valoarea contabilă a activul reprezentând un drept de utilizare a fost redusă la zero.																												
008	<u>Prezentare în situația poziției financiare:</u> Societatea trebuie să prezinte, în situația poziției financiare, activele privind dreptul de utilizare, care nu corespund definiției investițiilor imobiliare în grupa 25 „Drepturi de utilizare a activelor luate în leasing” și datoriile de leasing în grupa 16 „Împrumuturi și datorii asimilate”.																												
009	<u>Contracte de leasing pe termen scurt și contractele de leasing cu valoare redusă:</u> Societatea a ales să nu recunoască activele cu drept de utilizare și datoriile de leasing pentru contractele de leasing de active cu valoare redusă și contractele de leasing pe termen scurt.																												
010	<u>Prezentare drepturi de utilizare în notele explicative:</u> <table><tr><td><i>In thousands of euro</i></td><td>Land and buildings</td><td>Production equipment</td><td>Total</td></tr><tr><td>2023</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Balance at 1 January</td><td>2,181</td><td>1,972</td><td>4,153</td></tr><tr><td>Depreciation charge for the year</td><td>(25)</td><td>(283)</td><td>(308)</td></tr><tr><td>Additions to right-of-use assets</td><td>150</td><td>-</td><td>150</td></tr><tr><td>Derecognition of right-of-use assets*</td><td>(402)</td><td>-</td><td>(402)</td></tr><tr><td>Balance at 31 December</td><td>1,904</td><td>1,689</td><td>3,593</td></tr></table> * Derecognition of the right-of-use assets is as a result of entering into a finance sub-lease.	<i>In thousands of euro</i>	Land and buildings	Production equipment	Total	2023				Balance at 1 January	2,181	1,972	4,153	Depreciation charge for the year	(25)	(283)	(308)	Additions to right-of-use assets	150	-	150	Derecognition of right-of-use assets*	(402)	-	(402)	Balance at 31 December	1,904	1,689	3,593
<i>In thousands of euro</i>	Land and buildings	Production equipment	Total																										
2023																													
Balance at 1 January	2,181	1,972	4,153																										
Depreciation charge for the year	(25)	(283)	(308)																										
Additions to right-of-use assets	150	-	150																										
Derecognition of right-of-use assets*	(402)	-	(402)																										
Balance at 31 December	1,904	1,689	3,593																										
011	<u>Cheltuieli recunoscute în Contul de Profit și Pierdere:</u> <i>ii. Amounts recognised in profit or loss</i> <table><tr><td><i>In thousands of euro</i></td><td>2023</td><td>2022</td></tr><tr><td>Interest on lease liabilities</td><td>320</td><td>238</td></tr><tr><td>Income from sub-leasing right-of-use assets presented in 'other revenue'</td><td>(150)</td><td>(90)</td></tr><tr><td>Expenses relating to short-term leases</td><td>80</td><td>90</td></tr><tr><td>Expenses relating to leases of low-value assets, excluding short-term leases of low-value assets</td><td>65</td><td>119</td></tr></table>	<i>In thousands of euro</i>	2023	2022	Interest on lease liabilities	320	238	Income from sub-leasing right-of-use assets presented in 'other revenue'	(150)	(90)	Expenses relating to short-term leases	80	90	Expenses relating to leases of low-value assets, excluding short-term leases of low-value assets	65	119													
<i>In thousands of euro</i>	2023	2022																											
Interest on lease liabilities	320	238																											
Income from sub-leasing right-of-use assets presented in 'other revenue'	(150)	(90)																											
Expenses relating to short-term leases	80	90																											
Expenses relating to leases of low-value assets, excluding short-term leases of low-value assets	65	119																											
012	<u>Sume recunoscute în Situația fluxurilor de trezorerie:</u> <i>iii. Amounts recognised in statement of cash flows</i> <table><tr><td><i>In thousands of euro</i></td><td>2023</td><td>2022</td></tr><tr><td>Total cash outflow for leases</td><td>1,019</td><td>1,037</td></tr></table>	<i>In thousands of euro</i>	2023	2022	Total cash outflow for leases	1,019	1,037																						
<i>In thousands of euro</i>	2023	2022																											
Total cash outflow for leases	1,019	1,037																											
013	Societatea în calitate de locator: dacă este cazul.																												

3. Rezultate și discuții – studiu de caz privind impactul contractelor de leasing asupra raportării financiare a companiilor cotate la bursă

3.1 Analiza impactului leasingului asupra poziției financiare

Prezentăm, în cele ce urmează, calculul și interpretarea ratelor pe baza cărora am analizat impactul contractelor de leasing asupra poziției financiare a companiilor studiate.

Tabel 6. Impactul leasingului asupra gradului de îndatorare

Zentiva		Ropharma	
Datorie leasing/Datorie totală			
Datorie preconizată în 2018:	5,66 mil lei	Datorie preconizată în 2018:	17,15 mil lei
Datorie recunoscută în 2019:	7,80 mil lei	Datorie recunoscută în 2019:	47,98 mil lei
Pondere preconizată în 2018:	2,09%	Pondere preconizată în 2018:	8,52%
Pondere în momentul recunoașterii:	2,47%	Pondere în momentul recunoașterii:	16,43%
Pondere în 2023:	6,86%	Pondere în 2023:	16,48%
Datorie de leasing curentă/Datorie pe termen scurt			
Pondere în momentul recunoașterii:	1,26%	Pondere în momentul recunoașterii:	2,75%
Pondere în 2023:	2,59%	Pondere în 2023:	3,50%
Datorie de leasing pe termen lung/Total Datorii pe termen lung			
Pondere în momentul recunoașterii:	23,76%	Pondere în momentul recunoașterii:	67,57%
Pondere în 2023:	49,82%	Pondere în 2023:	69,28%

Din momentul intrării în vigoare a standardului IFRS 16 s-a procedat la recunoașterea datoriei de leasing în bilanț de către ambele companii. Impactul preconizat de societatea Zentiva constă în creșterea obligațiilor de leasing începând cu 1 ianuarie 2019, în valoare de 5,66 milioane lei. În realitate, datoria înregistrată a fost cu 50% mai mare decât cea preconizată. În cazul companiei Ropharma, s-a estimat o valoare a datoriei privind leasingul de 25.050.523 lei la 31 decembrie 2017 și de 17.740.926 lei la 31 decembrie 2018. În realitate, datoria înregistrată a fost cu 180% mai mare decât cea estimată. Ponderea datoriilor de leasing în datoriile totale este mai mare pentru compania Ropharma, în momentul recunoașterii, datoriile de leasing reprezentând aproximativ 68% din total datorii pe termen lung și generând o creștere de 176% a acestora. În restul anilor analizați, această pondere oscilează între 60% și 70%. Compania Zentiva nu este la fel de dependentă de această formă de finanțare în momentul recunoașterii, dar în 2023 datoria de leasing ajunge să reprezinte aproape 50% din total datorii pe termen lung, indicând faptul că leasingul devine tot mai utilizat de către companie. Acest impact a vizat datoriile pe termen lung, pe termen scurt înregistrându-se un impact redus. Era de așteptat ca impactul contractelor de leasing asupra datoriilor pe termen scurt să nu fie unul semnificativ, pentru că, încă de pe vremea vechiului standard IAS 17, leasingul operațional ar fi trebuit să vizeze datorii pe termen scurt de leasing, dar practica a demonstrat contrariul.

Această incidență identificată, prin capitalizarea la momentul aplicării pentru prima dată a IFRS 16, confirmă faptul că entitățile acestea aveau înafara bilanțului contracte de leasing operațional pe termen lung și capitalizarea lor a determinat creșterea gradului de îndatorare pe termen lung cu o valoare semnificativă. Dacă aceste contracte erau clasificate drept leasing financiar, s-ar fi procedat doar la o reclasificare a datoriei și activului, deoarece acestea erau deja prezentate în bilanț, impactul valoric fiind unul nesemnificativ.

În cazul companiei Zentiva, s-a estimat faptul că activele reprezentând drepturile de utilizare vor crește, dar nu s-a estimat și valoarea efectivă care va face obiectul recunoașterii în bilanț. Pentru această companie, activele reprezentând drepturi de utilizare au avut ponderi relativ reduse, dar în creștere. Astfel s-a ajuns de la o pondere în total imobilizări corporale de 4,43% în 2019, la o pondere de 9,20% în 2023. De asemenea, s-a constatat o creștere mai rapidă a activelor reprezentând drepturi de utilizare decât a imobilizărilor corporale totale. Similar,

analizând ponderea drepturilor de utilizare ale activelor luate în leasing în total active imobilizate, s-a constatat o majorare a ponderii de la 3,50% la 7,49%. În cazul societății Ropharma, se estimează o valoare a drepturilor de utilizare de 24.627.995 lei la 31 decembrie 2017 (adică un cost de 32.109.069 minus o amortizare de 7.481.074) și de 17.146.922 la 31 decembrie 2018 (adică soldul de 24.627.995 la 31 decembrie 2017 minus o amortizare de 7.481.074). Drepturile de utilizare ale activelor luate în leasing au fost recunoscute în bilanț în anul 2019 la valoarea de 47.975.129, cu 180% mai mult față de valorile previzionate. Acest aspect era previzibil, luând în considerare datoriile recunoscute în contrapartidă. Din momentul recunoașterii, activele reprezentând drepturi de utilizare au rămas relativ constante, atât ca valoare, cât și ca pondere.

Tabel 7. Impactul leasingului asupra activelor deținute de entități

Zentiva	Ropharma
Drepturile de utilizare ale activelor luate în leasing/Total imobilizări corporale	
Pondere preconizată în 2018: -	Drepturi preconizate în 2018: 17,14 mil lei
Pondere în momentul recunoașterii: 4,43%	Drepturi recunoscute în 2019: 47,97 mil lei
Pondere în 2023: 9,20%	Pondere preconizată în 2018: 12,46%
	Pondere în momentul recunoașterii: 31,88%
	Pondere în 2023: 27,22%
Drepturilor de utilizare ale activelor luate în leasing/Total active imobilizate	
Pondere în momentul recunoașterii: 3,50%	Pondere în momentul recunoașterii: 19,21%
Pondere în 2023: 7,49%	Pondere în 2023: 15,78%
Drepturilor de utilizare ale activelor luate în leasing/Total active	
Pondere în momentul recunoașterii: 0,72%	Pondere în momentul recunoașterii: 10,11%
Pondere în 2023: 1,41%	Pondere în 2023: 8,86%

3.2 Analiza impactul leasingului asupra performanței financiare

Prezentăm, în cele ce urmează, calculul și interpretarea ratelor pe baza cărora am analizat impactul contractelor de leasing asupra performanței financiare a companiilor studiate.

Tabel 8. Impactul costului finanțării prin leasing asupra performanței financiare

Zentiva	Ropharma
Costul finanțării prin leasing/Total cost al finanțării	
Cheltuiala cu dobânda preconizată în 2018: 340 mii lei	
Cheltuiala cu dobânda recunoscută în 2019: 689,93 mii lei	
Pondere în momentul recunoașterii: 93,91%	Pondere în momentul recunoașterii: 73,83%
Pondere în 2023: 66,74%	Pondere în 2023: 34,44%
Costul finanțării prin leasing/Total cheltuieli financiare	
Pondere în momentul recunoașterii: 16,16%	Pondere în momentul recunoașterii: 33,44%
Pondere în 2023: 20,39%	Pondere în 2023: 20,77%

Din momentul recunoașterii activelor, reprezentând drepturi de utilizare și a datoriei în bilanț, s-a procedat la evidențierea distinctă a cheltuielilor cu dobânzile aferente contractelor de leasing în notele explicative la situațiile financiare pentru ambele companii. În cazul companiei Zentiva a fost recunoscut un cost al finanțării de 689,93 mii lei, cu 103% mai mult față de valorile previzionate, aceasta reprezentând aproape 94% din total cost al finanțării și 16% din total cheltuieli financiare. În cazul companiei Ropharma ponderea este mai mică, dar tot semnificativă, reprezentând 74%.

În cazul ambelor entități, costul finanțării prin leasing a avut ponderi foarte mari în total cost al finanțării la momentul recunoașterii. Acest lucru ne indică faptul că leasingul este o

componentă importantă de finanțare a acestor companii, deoarece acestea nu dețin, la acest moment analizat, alte surse de finanțare aducătoare de costuri semnificative. În cazul companiei Zentiva, costul finanțării prin leasing a scăzut în primii doi ani analizați, urmând să înregistreze creșteri semnificative în ultimii doi ani, depășind 50%. Cea mai mare scădere a fost înregistrată în 2021, de 83,21% și ca pondere, de 52,18 puncte procentuale (88,74%-36,56%), iar cea mai mare creștere a fost înregistrată în 2023, de 264,65%. În cazul companiei Ropharma, în anii 2020 și 2021, costul finanțării prin leasing a înregistrat scăderi, atât ca pondere în total cost al finanțării, cât și în valori relative. În anul 2022 costul finanțării prin leasing a crescut, atât în valori relative, cât și ca pondere în total cost al finanțării. Acesta a înregistrat o creștere mai rapidă decât cea a costului total al finanțării. În anul 2023, costul finanțării prin leasing a crescut într-un ritm mai lent, decât cel al costului total al finanțării, înregistrând și o scădere a ponderii. Acest lucru sugerează că societatea a apelat și la alte forme de finanțare. Prin acest aspect, compania Ropharma se diferențiază de compania Zentiva, unde costul finanțării a înregistrat cea mai mare creștere în anul 2023.

Analizând ponderea costului finanțării prin leasing în total cheltuieli am obținut valori mai mici, dar tot semnificative. Acest lucru se datorează prezenței altor cheltuieli financiare, care nu derivă dintr-o formă de finanțare, cum ar fi cheltuielile generate de fluctuațiile mari ale cursului valutar, rezultând în diferențe nefavorabile, în perioada analizată.

Tabel 9. Impactul amortizării drepturilor de utilizare asupra performanței financiare

Zentiva	Ropharma
Cheltuiala cu amortizarea drepturilor de utilizare/Cheltuiala cu amortizarea totală	
Cheltuiala cu amortizarea preconizată în 2018: 1,79 mil lei	Cheltuiala cu amortizarea preconizată în 2018: 7,48 mil lei
Cheltuiala cu amortizarea recunoscută în 2019: 3,32 mil lei	Cheltuiala cu amortizarea recunoscută în 2019: 6,84 mil lei
Pondere în momentul recunoașterii: 16,75%	Pondere în momentul recunoașterii: 62,34%
Pondere în 2023: 25,02%	Pondere în 2023: 55,42%
Cheltuiala cu amortizarea drepturilor de utilizare/Total cheltuieli de exploatare	
Pondere în momentul recunoașterii: 0,63%	Pondere în momentul recunoașterii: 1,37%
Pondere în 2023: 0,98%	Pondere în 2023: 1,32%
Cheltuiala cu amortizarea drepturilor de utilizare/Total cheltuieli	
Pondere în momentul recunoașterii: 0,63%	Pondere în momentul recunoașterii: 1,36%
Pondere în 2023: 0,97%	Pondere în 2023: 1,31%

În momentul recunoașterii, s-au înregistrat cheltuieli cu amortizarea drepturilor de utilizare cu 86% mai mari decât valorile previzionate, în cazul companiei Zentiva și cu 9% mai mici în cazul companiei Ropharma, indicând faptul că, în cazul societății Ropharma, valorile estimate au fost corecte. În cazul companiei Zentiva, cheltuielile cu amortizarea drepturilor de utilizare au înregistrat creșteri în toți anii, cea mai mare creștere având loc în 2023. Cheltuielile totale cu amortizarea au înregistrat creșteri în anii 2021 și 2022, în 2021 având o evoluție mai rapidă decât cea a cheltuielilor cu amortizarea drepturilor de utilizare. În anii 2022 și 2023, cheltuielile cu amortizarea drepturilor de utilizare au înregistrat o creștere mai rapidă decât cheltuielile cu amortizarea totală. Acest lucru sugerează faptul că, în ultimii doi ani analizați, ritmul de consum al activelor reprezentând drepturi de utilizare a fost mai rapid decât ritmul de consum al celorlalte active din entitate. În cazul companiei Ropharma, cheltuielile cu amortizarea drepturilor de utilizare au înregistrat creșteri în toți anii, mai puțin în 2022, când au înregistrat o ușoară scădere.

Ponderile cheltuielii cu amortizarea drepturilor de utilizare în total cheltuieli cu amortizarea au fluctuat între 10% și 30%, pentru compania Zentiva și 50% și 60%, pentru compania Ropharma. Acest lucru se explică prin valorile semnificativ mai mari ale drepturilor de utilizare deținute de compania Ropharma. Ponderea cheltuielilor cu amortizarea drepturilor de utilizare în total cheltuieli de exploatare și în total cheltuieli este mică, pentru ambele companii. Acest lucru se datorează naturii obiectului de activitate al societății care presupune cheltuieli ridicate în procesul de producție.

3.3 Analiza impactului leasingului asupra fluxurilor de trezorerie

În cazul companiei Ropharma nu au fost prezentate informații privind dobânzile plătite pentru leasing. Așadar, acest indicator nu a putut fi calculat. În cazul companiei Zentiva se poate observa din tabelul prezentat mai jos (Tabel 10), că valorile dobânzilor plătite coincid cu cele prezentate în capitolul anterior ca fiind costul finanțării. Acest lucru indică faptul că sumele înregistrate drept cheltuieli cu dobânzile au fost achitate în cadrul aceluiași exercițiu financiar.

Tabel 10. Analiza dobânzilor plătite pentru leasing

Zentiva	Ropharma
Dobânzi plătite pentru leasing/Total dobânzi plătite	
Pondere în momentul recunoașterii: 93,91%	Nu s-au găsit informații privind dobânzile plătite pentru leasing.
Pondere în 2023: 66,74%	

Impactul leasingului asupra plăților din finanțare a fost semnificativ, în 2023 rambursările de leasing reprezentând 66% din total plăți din finanțare, în cazul companiei Ropharma și 100% în cazul companiei Zentiva, ceea ce, încă o dată confirmă că fluxurile financiare ale acestor companii sunt puternic influențate de această formă de finanțare. În cazul companiei Zentiva, rambursările de leasing au înregistrat creșteri în toți anii analizați, mai puțin în anul 2021, când au avut o ușoară scădere. În anii 2019 și 2021, ponderea plăților aferente contractelor de leasing în total plăți din activitatea de finanțare este foarte mare, diferența fiind reprezentată de plata dividendelor. În anul 2020, această pondere scade datorită rambursării unui credit bancar. În anii 2022 și 2023, ponderea de 100% arată faptul că plățile aferente contractelor de leasing reprezintă singurele ieșiri de resurse.

Tabel 11. Analiza rambursărilor de leasing

Zentiva	Ropharma
Rambursări de leasing/Total plăți din finanțare	
Pondere în momentul recunoașterii: 98,28%	Pondere în momentul recunoașterii: 56,98%
Pondere în 2023: 100%	Pondere în 2023: 66,40%

Tabel 12. Analiza ieșirile de resurse pentru drepturile de utilizare

Zentiva	Ropharma
Plăți aferente contractelor de leasing pentru obținerea drepturilor de utilizare/ Total plăți din investiții	
Nu s-au găsit informații privind plățile aferente contractelor de leasing pentru obținerea drepturilor de utilizare.	Pondere în momentul recunoașterii: 10,36%
	Pondere în 2023: 35,49%

În cazul societății Ropharma ponderea plăților aferente contractelor de leasing în total plăți din activitatea de finanțare este mai mică, dar depășește pragul de 50%, în aproape toți anii, rămânând astfel semnificativă. Acest lucru se datorează prezentării mai multor elemente în cadrul activității de finanțare în Situația Fluxurilor de Trezorerie a societății Ropharma. În

anii 2019, 2020, 2022 și 2023 celelalte ieșiri de numerar au fost generate de rambursarea unui împrumut și plata dobânzilor aferente. În anul 2021, pe lângă aceste fluxuri, se mai adaugă și un împrumut acordat.

Ieșirile de resurse pentru drepturile de utilizare se referă la plățile necesare intrării în contractele de leasing care aduc entității acele drepturi de utilizare. Acestea sunt prezentate doar de către compania Ropharma și sunt încadrate în activitatea de investiții. Din această cauză, valoarea acestora va fi comparată cu totalul plăților din activitatea de investiții. Cu toate că ponderea este destul de scăzută, în anul 2021, acestea au crescut cu 383,19%, într-un ritm mai rapid decât cel al plăților totale din activitatea de investiții, aspect care a condus la creșterea ponderii în total plăți din investiții. Ritmul plăților necesare intrării în contractele de leasing efectuate pentru obținerea drepturilor de utilizare este similar cu cel al drepturilor de utilizare dobândite anual. Astfel, atunci când activele reprezentând drepturi de utilizare se diminuează, scad și plățile necesare pentru obținerea acestora, iar atunci când activele reprezentând drepturi de utilizare cresc, cresc și plățile aferente.

3.4 Analiza modului în care entitățile examinate se conformează la cerințele IFRS 16

Redăm, în tabelul de mai jos, scorurile acordate entității Zentiva pe baza listei de prezentări de informații la care compania trebuia să se conformeze.

Tabel 13. Analiza indicelui de divulgare pentru societatea Zentiva

Cod cerințe:	Scor acordat:	Observații:
001	3	Societatea prezintă informațiile în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 1).
002	2	Nu se fac mențiuni privind includerea în costul inițial recunoscut al activului aferent dreptului de utilizare a unei estimări a costurilor pentru dezafectarea activului suport (Anexa 2).
003	2	Nu se menționează faptul că, în cazul în care se exercită opțiunea de cumpărare, durata de viață utilizată pentru stabilirea amortizării trebuie să fie determinată pe aceeași bază utilizată și pentru activele deținute în proprietate (Anexa 2).
004	3	Societatea prezintă informațiile în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 3).
005	2	Nu se menționează cum/din ce surse este determinată rata marginală de împrumut (Anexa 3).
006	3	Societatea prezintă informațiile în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 3).
007	2	Informațiile sunt parțial prezentate, dar nu cu detalii. De exemplu, se menționează faptul că valoarea datoriilor de leasing poate fi reevaluată, dar nu se prezintă unde va fi înregistrată această reevaluare (ca ajustare sau în contul de profit sau pierdere, dacă valoarea contabilă a activului reprezentând un drept de utilizare a fost redusă la zero) (Anexa 3).
008	1	Se realizează recunoașterea în bilanț, dar nu se menționează în note.
009	3	Societatea prezintă informațiile în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 4).
010	3	Activele reprezentând drepturi de utilizare sunt prezentate în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 5).
011	3	Cheltuielile sunt evidențiate în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 6).

Cod cerințe:	Scor acordat:	Observații:
012	3	Se realizează recunoașterea plăților aferente contractelor de leasing distinct în situația fluxurilor de trezorerie, în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 6).
013	-	Societatea nu are calitatea de locator.
Scor realizat:		30
Scor total posibil:		3*12= 36
Grad de divulgare:		83,33%

Redăm, în tabelul de mai jos, scorurile acordate entității Ropharma pe baza listei de prezentări de informații la care compania trebuia să se conformeze:

Tabel 14. Analiza indicelui de divulgare pentru societatea Ropharma

Cod cerințe:	Scor acordat:	Observații:
001	2	Din încadrarea inițială a contractului de leasing, se înțelege aplicarea teoriei transferului de riscuri și beneficii. În următorul paragraf, se face o mențiune privind intrarea în vigoare a standardului IFRS 16 și aplicarea cerințelor acestuia. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere faptul că standardul IFRS 16 a intrat în vigoare în anul 2019, iar situațiile financiare analizate sunt aferente anului 2023. Așadar, încadrarea inițială a contractului de leasing, trebuia prezentată conform teoriei dreptului de utilizare (Anexa 8).
002	2	Nu este prezentată evaluarea inițială a activului reprezentând un drept de utilizare la cost și ce cuprinde acesta (Anexa 8).
003	2	Nu se fac mențiuni privind eventuale pierderi de valoare ale activului reprezentând un drept de utilizare prin deprecieri sau reevaluări ale datoriei de leasing. Nu se precizează cum va fi amortizat activul în cazul exercitării opțiunii de cumpărare (Anexa 8).
004	1	Nu este prezentată evaluarea inițială a datoriei de leasing la valoarea actualizată a plăților de leasing (Anexa 8).
005	3	Societatea prezintă informațiile în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 9 și Anexa 10). Spre deosebire de societatea Zentiva, Ropharma menționează factorii luați în considerare pentru determinarea ratelor marginale de împrumut.
006	1	Nu se menționează împărțirea plăților în componente fixe și variabile și ce ar conține fiecare componentă (Anexa 9).
007	1	Nu se prezintă modalitatea de reevaluare a datoriei de leasing (Anexa 9).
008	3	Societatea prezintă informațiile în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 8).
009	3	Societatea are înregistrate contracte pe termen scurt sau de valoare mică, prezentând valoarea acestora în note, în conformitate cu cerințele standardului.
010	3	Prezentarea dreptului de utilizare al activelor, atât pentru anul 2023, cât și pentru anul 2022, este în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 13).
011	2	Este specificat, în cadrul notelor explicative, faptul că în nota 19 „Alte Cheltuieli” sunt prezentate contractele de leasing pe termen scurt sau de valoare mică. În urma verificării, s-a constatat că acestea sunt prezentate în nota 20, nota 19 fiind aferentă beneficiilor angajaților (Anexa 12).
012	3	Recunoașterea plăților aferente contractelor de leasing se efectuează în conformitate cu cerințele standardului (Anexa 14).

013	-	Nu se menționează calitatea de locator în note.
Scor realizat:		26
Scor total posibil:		3*12=36
Grad de divulgare:		72,22%

În urma analizei, se poate afirma că ambele entități prezintă valori mari ale indicelui de divulgare, deci se conformează la cerințele de prezentări de informații impuse de standardul IFRS 16, iar utilizatorii interesați au acces la suficiente informații pentru a-și crea o opinie de ansamblu privind utilizarea acestei forme de finanțare. A fost constatată înregistrarea unui indice de divulgare mai mare în cazul companiei Zentiva, decât în cazul companiei Ropharma. Totuși, trebuie ținut cont și de alte aspecte. Compania Ropharma înregistrează contractele de închiriere pe termen scurt sau de valoare mică și are valori mai mari ale datoriei de leasing și a drepturilor de utilizare. Din acest considerent, se poate aprecia ca fiind mai complexă politica de leasing a societății Ropharma. Un alt aspect care trebuie avut în vedere este modul de prezentare a informațiilor în notele explicative. S-a avut în vedere respectarea cerințelor ghidului și identificarea conformității acestora cu informațiile prezentate de societăți, dar ordinea în care fiecare societate decide să prezinte informațiile diferă. Astfel, chiar dacă s-a încercat analiza aceluiași elemente, nu se poate realiza o comparabilitate absolută.

Concluzii

Standardul IFRS 16 aduce îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește recunoașterea și raportarea contractelor de leasing, sporind transparența și fiabilitatea informațiilor contabile pentru toți utilizatorii interesați. Eliminarea divizării contractelor de leasing în două categorii va conduce la o comparabilitate între firmele concurente sau nu, care utilizează preponderent leasingul ca formă de finanțare.

Pentru a realiza obiectivul cercetării, am utilizat o abordare analitică privind cercetarea standardului IFRS 16, a articolelor relevante din literatura de specialitate și a ghidurilor de aplicare a noului standard, în urma schimbării de paradigmă. Am considerat studiul de caz ca fiind un instrument util în procesul de identificare a practicilor utilizate de aceste companii și a efectele lor în raportarea pe care o fac, în ceea ce privește consecințele contractelor de leasing.

În urma analizei ratelor de structură, în momentul capitalizării contractelor de leasing, s-a constatat un impact major asupra activelor și datoriilor pe termen lung. Ponderile cele mai ridicate ale contractelor de leasing au fost înregistrate în costul finanțării și în fluxurile de trezorerie din activitatea financiară, sugerând o preferință a companiilor pentru această formă de finanțare. În timp, impactul din momentul recunoașterii inițiale s-a diminuat, însă leasingul a rămas o formă de finanțare importantă pentru ambele societăți, deoarece oferă o flexibilitate operațională pe care alte forme de finanțare nu o garantează.

Cu privire la cerințele de prezentări de informații s-a constatat o conformare foarte bună a ambelor entități, utilizatorii interesați având datele necesare formării unei opinii de ansamblu privind politica de închiriere a companiilor și efectul contractelor de leasing în situațiile financiare.

Limitările cercetării noastre includ restrângerea ariei de cercetare la doar două companii, ceea ce face imposibilă generalizarea rezultatelor pentru întreg sectorul de activitate, indisponibilitatea unor date privind efectele pe termen lung ale standardului IFRS 16 pentru societățile vizate și calculul unor rate de structură, fără a testa corelațiile dintre componentele leasingului și indicatorii de performanță ai companiilor. Viitoare cercetări ale temei în cauză ar putea propune îmbunătățiri suplimentare ale standardului IFRS 16 privind teoria aplicată de locator, pentru a asigura o coerență conceptuală a teoriilor aplicate de părțile implicate în cadrul unui contract de leasing.

Bibliografie

1. Alabood, E., Abuaddous, M. & Bataineh, H. (2019) "The impact of IFRS 16 on airline companies: an exploratory study in the Middle East", *International Journal of Economics and Business Research*, vol. 18, no. 1: 112-128
2. Baumann, J. K. & Hegrestad, T.G. (2020) "The effect of IFRS 16 on key financial ratios and financing decisions", *BI Norwegian Business School*
3. Belesis, N., Sorros, J., Karagiorgos, A. & Kousounadis, P. (2021) "Cumulative effect of IFRS 15 and IFRS 16 on maritime company financial statements: A hypothetical case", *SN Business & Economics*
4. Bellandi, F. (2019) "Leased aircraft maintenance reserves: Comprehensive framework to unsolved issues under IFRS 16 and topic 842", *International Journal of Business and Management*, vol. 14, no. 11: 1-27
5. Bunea, Ș. (2017) "Analysis of conceptual and technical (in)consistencies in the IFRS 16 "Leases" accounting model", *The Annals of the University of Oradea*
6. Fuad, F., Juliarto, A., Prasetyo, A. B. & Fahlevi, A. R. (2022) "Early compliance with IFRS 16, earnings management, and corruption: evidence from Southeast Asia", *Cogent Business & Management*, vol. 9, no. 1
7. Giner Pardo, B. (2018) "The value relevance of operating lease liabilities: Economic effects of IFRS 16", *Australian Accounting Review*, vol. 28, no. 4: 496-511.
8. Karwowski, M. (2018) "Business model and lease accounting according to IFRS 16", *International Journal of Economics, Business and Management Research*, vol. 2, no. 1: 128-139
9. KPMG (2023) "Guide to annual financial statements – Illustrative disclosures", KPMG International. [Online]. Disponibil online la: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/xx/pdf/ifrg/2024/isg-2023-ifs.pdf>
10. Li, Z. (2023) "The effect of transition from IAS 17 to IFRS 16 — Based on the case study of Tesco" *Frontiers in Management Science*, vol. 2, no. 4: 50-59
11. Magli, F., Nobolo, A. & Ogliari, M. (2018) "The effects on financial leverage and performance: The IFRS 16", *International Business Research*, vol. 11, no. 8: 76-89.
12. Morales-Díaz, J. & Zamora-Ramírez, C. (2017) "IFRS 16 (leases) implementation: Impact of entities' decisions on financial statements", *Aestimatio The IEB International Journal of Finance*, no. 17: 60-97.
13. Morales-Díaz, J. & Zamora-Ramírez, C. (2018) "The impact of IFRS 16 on key financial ratios: A new methodological approach", *Accounting in Europe* vol. 15, no. 1: 105-133
14. Rey, A., Maglio, R. & Rapone, V. (2020) "Lobbying during IASB and FASB convergence due processes: Evidence from the IFRS 16 project on leases", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol. 41: 100348
15. Rodrigues, V. & Cardoso, S. (2023) "Sectoral analysis of the impact of IFRS 16 and COVID-19 on the indicators of Brazilian lessees", *Revista Contabilidade & Finanças*, vol. 34, no. 93: e1673
16. Săcărin, M. (2017) "IFRS 16 Leases" – consequences on the financial statements and financial indicators", *Audit Financiar*, vol. XV, nr. 1: 114-122
17. Stancheva-Todorova, E. & Velinova-Sokolova, N. (2019) "IFRS 16 Leases and its impact on company's financial reporting, Financial ratios, and performance metrics", *Economic Alternatives*, no. 1: 44-62
18. Tumpach, M., Juhászová, Z., Kubaščíková, Z. & Krišková, P. (2021) "Datasets of impact of the first-time adoption of IFRS 16 in the financial statements of Slovak compulsory IFRS adopters", *Data in Brief*, vol. 36: 106996
19. Veverková, A. (2019) "IFRS 16 and its impacts on aviation industry", *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*
20. Vrejoiu, A. (2022) "The implementation of the International Financial Reporting Standard (IFRS 16 - "Leases") by companies listed on the Bucharest Stock Exchange", In *International Conference on Business Excellence*.
21. Zamora-Ramírez, C. & Morales-Díaz, J. (2018) "Effects of IFRS 16 on key financial ratios of Spanish companies", *Studies of Applied Economics*, vol. 36, no. 2: 385-406
22. Zwang, M. (2020) „The market reaction to the adoption of IFRS 16: Lease accounting”. [Online]. Disponibil online la https://thesis.eur.nl/pub/52537/Final-version_Mark-Zwang_458621-.pdf

Anexe

Anexa 1. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A.

➤ Leasing

Societatea evaluează dacă un contract este sau include un contract de leasing, la inițierea contractului, adică, dacă acel contract acordă dreptul de a controla utilizarea unui activ identificat pentru o perioadă de timp în schimbul unei contravalori.

Anexa 2. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A.

Active aferente dreptului de utilizare

Societatea recunoaște un activ aferent dreptului de utilizare la data începerii derulării contractului de leasing (adică data la care activul suport este disponibil pentru utilizare). Activele aferente dreptului de utilizare sunt evaluate la cost, mai puțin orice amortizare acumulată și pierderi din depreciere cumulate și ajustate pentru orice reevaluare a datoriilor de leasing. Costul activului aferent dreptului de utilizare include valoarea evaluării inițiale a datoriei de leasing, costurile directe inițiale suportate și plățile de leasing efectuate la sau înainte de data începerii derulării, mai puțin stimulentele permise în cadrul contractului de leasing.

Activele aferente dreptului de utilizare sunt amortizate folosind durata cea mai scurtă dintre durata contractului de leasing și durata de viață utilă estimată a activelor, după cum urmează:

	Ani
Cladiri	3
Masini, unelte și echipamente	3 - 7

Dacă dreptul de proprietate asupra activului suport se transferă Societății la sfârșitul contractului de leasing sau costul reflectă exercitarea unei opțiuni de cumpărare, amortizarea se calculează folosind durata de viață utilă estimată a activului.

Activul aferent dreptului de utilizare este, de asemenea, supus deprecierii conform politicii pentru deprecierea activelor nefinanciare descrise mai jos.

Anexa 3. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A.

Datoriile de leasing

La data începerii derulării contractului de leasing, Societatea recunoaște datoria de leasing la valoarea actualizată a plăților de leasing care trebuie efectuate pe durata contractului de leasing. Plățile de leasing includ plăți fixe (inclusiv plăți fixe în fond) minus orice stimulente de leasing de primit, plăți de leasing variabile care depind de un indice sau de o rată și sume preconizate să fie plătite în baza unor garanții aferente valorii reziduale. Plățile de leasing includ, de asemenea, prețul de exercitare al unei opțiuni de cumpărare, dacă Societatea are certitudinea rezonabilă că va exercita opțiunea, precum și plata penalităților de reziliere a contractului de leasing, dacă durata contractului de leasing reflectă exercitarea de către Societate a unei opțiuni de reziliere. Plățile variabile de leasing care nu depind de un indice sau o rată sunt recunoscute ca și cheltuieli în perioada în care are loc evenimentul sau contextul care declanșează această plată.

La calcularea valorii actualizate a plăților de leasing, Societatea folosește rata marginală de împrumut de la data începerii derulării contractului de leasing, dacă rata dobânzii implicită în contractul de leasing nu poate fi determinată imediat. După data începerii derulării, valoarea datoriilor de leasing este majorată pentru a reflecta dobânzile și redusă cu valoarea plăților de leasing efectuate. În plus, valoarea contabilă a datoriilor de leasing este reevaluată dacă există o modificare a duratei contractului de leasing, o schimbare a plăților de leasing (de exemplu, modificări ale plăților de leasing viitoare rezultate din schimbarea indicelui sau a ratei utilizate pentru determinarea acelor plăți) sau o modificare la evaluarea unei opțiuni de cumpărare a activului suport.

Anexa 4. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A.

Contracte de leasing pe termen scurt si contracte de leasing pentru care activul suport are o valoare mica

La 31 decembrie 2023 si 2022, Societatea nu are contracte de leasing pe termen scurt sau contracte de leasing pentru care activul suport are o valoare mica.

Anexa 5. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A.

9.2 DREPTURI DE UTILIZARE A ACTIVELOR

	Cladiri	Masini, utilaje si echipamente	Total
Valoare neta la 1 ianuarie 2023	4.027.495	14.654.393	18.681.888
Intrari in an	-	10.183.437	10.183.437
Iesiri	-	(73.096)	(73.096)
Amortizare in an	(1.332.607)	(6.367.482)	(7.700.089)
Valoare neta la 31 decembrie 2023	2.694.889	18.397.251	21.092.140

	Cladiri	Masini, utilaje si echipamente	Total
Valoare neta la 1 ianuarie 2022	784.647	8.184.266	8.968.913
Intrari in an	4.490.111	10.245.738	14.735.849
Intrari modificare rata marginala imprumut	227.414	128.540	355.954
Iesiri	-	(62.993)	(62.993)
Amortizare in an	(1.474.677)	(3.841.158)	(5.315.835)
Valoare neta la 31 decembrie 2022	4.027.495	14.654.393	18.681.888

Anexa 6. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A.

Urmatoarele cheltuieli reprezinta sumele recunoscute in Situatiia rezultatului global in legatura cu contractele de leasing pentru anul 2023 si 2022:

	2023	2022
Amortizarea activelor aferente dreptului de utilizare	7.700.089	5.315.835
Cheltuiala cu dobanda aferenta datoriei de leasing	921.171	252.616
Total cheltuieli recunoscute in Situatiia rezultatului global	8.621.260	5.568.451

Anexa 7. Extras din raportul anual al companiei ZENTIVA S.A

Fluxuri de numerar utilizat in activitatile de finantare			
Dividende platite		-	-
Plati aferente contractelor de leasing	9.2	(7.319.410)	(5.319.378)
Numerar net utilizat in activitatea de finantare		(7.319.410)	(5.319.378)

Anexa 8. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

Contractele de leasing pentru imobilizări corporale în care societatea își asumă toate riscurile și beneficiile aferente proprietății activului sunt clasificate ca și contracte de leasing financiar. Leasing-urile financiare sunt capitalizate la începutul leasingului la valoarea cea mai mică dintre valoarea justă a activului închiriat și valoarea actualizată a plăților minime de leasing.

Începând cu exercitiul financiar 2019, IFRS 16 stabilește cerințe noi pentru contabilizarea contractelor de leasing, astfel ca sunt eliminate clasificările în leasing operațional sau financiar din IAS 17, existând un singur model pentru înregistrarea contractelor de leasing. Prin aplicarea acestui model, Societatea, în calitate de locatar, înregistrează dreptul de utilizare a activelor închiriate și datoriile aferente contractelor de leasing în situația poziției financiare (în conformitate cu cerințele IFRS 16). Dreptul de utilizare a activelor este amortizat utilizând metoda liniară pe perioada cea mai scurtă dintre durata de viață utilă a activului și durata contractului de leasing.

Anexa 9. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

Datoriile din leasing sunt actualizate folosind rata dobânzii implicită în contractul de închiriere. Dacă aceasta rată nu poate fi ușor determinată, se utilizează rata de împrumut incrementală a locatarului, aceasta fiind rata pe care ar trebui să o plătească locatarul individual pentru a împrumuta fondurile necesare pentru a obține un activ de valoare și natură similară dreptului de utilizare a activului închiriat, într-un mediu economic similar, în termeni și condiții similare. A se vedea Nota 4 – Estimări, ipoteze și raționamente contabile semnificative pentru detalii.

Fiecare plată este împărțită între elementul de capital și dobândă pentru a se obține o rată constantă a dobânzii pe durata rambursării. Obligațiile legate de chirie, nete de costurile de finanțare, sunt incluse la datorii din leasing.

Anexa 10. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

b) Durata contractelor de leasing și rata marginală de împrumut

Societatea stabilește durata contractului de leasing ca fiind perioada irevocabilă a contractului de leasing cumulată cu perioade acoperite de opțiunea de prelungire a contractului de leasing, dacă există certitudinea rezonabilă că va fi exercitată, sau alte perioade acoperite de opțiunea de încetare, dacă există certitudinea rezonabilă că aceasta nu va fi exercitată. Societatea are contracte de leasing care includ opțiuni de prelungire și de încetare. În determinarea duratei de leasing utilizată pentru evaluarea leasingului, Societatea ia în considerare toți factorii și toate circumstanțele relevante pentru crearea unui stimulente economic, pentru scurtarea sau prelungirea duratei de leasing precum factorii de piață sau alți factori relevanți.

Societatea nu poate determina cu ușurință rata implicită a dobânzii din contractele sale de leasing. Astfel, utilizează rata marginală relevantă de împrumut pentru a evalua datoriile de leasing. Ratele marginale de împrumut au fost determinate luând în considerare factori precum durata leasingului, riscul de credit, valuta în care este exprimat leasingul și mediul economic. Societatea estimează rata marginală de împrumut utilizând date de intrare observabile (cum ar fi ratele dobânzii de la împrumutul pe termen lung).

Anexa 11. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

Sumele recunoscute în situația rezultatului global aferente elementului de finanțare atașat contractelor de leasing sunt prezentate la Nota 20 Venituri și cheltuieli financiare. Cheltuielile aferente contractelor de leasing pe termen scurt sau cu valoare mică sunt prezentate la nota 19 Alte Cheltuieli.

Anexa 12. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

Nota 20. ALTE CHELTUIELI

	Exercițiu financiar încheiat la:	
	31.12.2023	31.12.2022
Cheltuieli cu materiale nestocabile	2.470.861	2.672.339
Cheltuieli cu chiriile	25.735	214.424
Cheltuieli de mentenanță	1.288.175	1.429.579
Cheltuieli cu utilitățile	4.278.875	4.088.538
Cheltuieli cu asigurările	239.590	247.884
Cheltuieli de protocol	764.374	505.447
Cheltuieli cu deplasările și detașările	752.430	612.865
Cheltuieli poștale și de telecomunicații	449.766	365.611
Cheltuieli cu serviciile bancare și asimilate	519.167	447.570
Cheltuieli privind comisioanele și onorariile	157.113	137.225
Cheltuieli cu impozitele și asimilate	2.238.405	2.005.084
Alte cheltuieli de exploatare	1.233.766	1.260.103
Total	14.418.257	13.986.668

Anexa 13. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

Nota 7. ACTIVE AFERENTE DREPTULUI DE UTILIZARE

	Drepturi de utilizare – spații comerciale inchiriate
<i>Cost</i>	
Sold la 1 ianuarie 2023	70.780.576
Intrări	11.993.547
Iesiri	4.280.834
Sold la 31 decembrie 2023	78.493.289
<i>Amortizarea acumulată</i>	
Sold la 1 ianuarie 2023	26.007.664
Amortizarea în cursul anului	7.919.658
Sold la 31 decembrie 2023	33.927.322
<i>Valoarea contabilă netă</i>	
Sold la 1 ianuarie 2023	44.772.912
Sold la 31 decembrie 2023	44.565.967

Anexa 14. Extras din raportul anual al companiei ROPHARMA S.A.

Fluxuri de trezorerie din activități de finanțare:		
Trageri / (Rambursări) împrumuturi în timpul anului	(664.102)	(604.323)
Utilizare netă overdraft în timpul anului: Trageri / (Rambursări)	38.946	31.149
Dobanzi plătite	(3.540.324)	(2.124.531)
Plăți aferente contractelor de leasing	(8.308.323)	(10.260.625)
Numerar net din / (utilizat în) activitățile de finanțare	(12.473.803)	(12.958.330)